

MASHQ DAFTARI 3

4-sinf o'quvchilarining o'qish
savodxonligini baholash bo'yicha
o'tkaziladigan PIRLS xalqaro
tadqiqotiga tayyorgarlik ko'rish
uchun

Hudud (Qoraqalpog'iston Respublikasi/
Viloyat/Toshkent shahar)

Tuman (shahar) _____
_____–sonli maktabning _____–sinf
o'quvchisi _____

Yo'riqnoma

Hurmatli o'quvchi! Siz ushbu mashq daftarini bajarish uchun unda berilgan hikoya yoki maqolalarni o'qib chiqishingiz va o'qiganlaringiz yuzasidan savollarga javob berishingiz lozim bo'ladi. Ba'zi savollar osonroq va ba'zilari esa murakkabroq bo'lib tuyulishi mumkin. Siz barcha savollarga javob berishga harakat qiling.

Siz turli xil savollarga javob berishingiz kerak bo'ladi. Ayrim savollarga 4 ta variantdan iborat bo'lgan harflar bilan belgilanadigan javoblar keltiriladi. Siz o'zingizning fikringizga ko'ra to'g'ri javobga tegishli bo'lgan harfni belgilang.

1 – namunada shunday savol berilgan va namuna tarzda javobni qanday belgilash ko'rsatilgan.

1-namuna

1. Bir haftada necha kun bor?

☐ A 2 kun

☐ B 4 kun

☒ C 7 kun

☐ D 10 kun

Javobda "C" harfi belgilangan, chunki bir haftada 7 kun bor. Agarda sizning javobingiz to'g'riligiga ishonchingiz komil bo'lmasa, sizning nazaringizda eng to'g'ridek ko'ringan javobni tanlab, keyingi topshiriqqa o'tishingiz mumkin.

Agar siz tanlagan javobingizni o'zgartirmoqchi bo'lsangiz, uning ustiga chizing va to'g'ri deb hisoblagan boshqa javobingizni belgilang hamda keyingi savolga o'ting. Buni qanday bajarishni 2 – namunada ko'rishingiz mumkin.

2-namuna

2. Bir haftada necha kun bor?

☒ A 2 kun

☐ B 4 kun

☒ C 7 kun

☐ D 10 kun

Ayrim vazifalarni bajarishda o'z javobingizni savolning tagidagi maxsus ajratilgan joyga yozishingiz kerak bo'ladi. 3 – namunada shunday savol keltirilgan.

3-namuna

3. Hikoyada aytilayotgan voqea yilning qaysi faslida bo'lib o'tgan?

3-namunada qalam va uning yonida 1 raqami tasvirlangan. Ushbu belgi mazkur savol uchun siz 1 ball olishingiz mumkinligini bildiradi.

4-namunada qalam va uning yonida 3 raqami tasvirlangan. Demak, ushbu savolning to'g'ri javobi uchun 3 ball olishingiz mumkin.

4-namuna

4. Aynan nima hikoyaning oxirini bir vaqtning o'zida ham qayg'uli ham zavqli qilmoqda? O'qiganlaringiz bo'yicha olgan ma'lumotlaringizdan foydalanib, o'z fikringizni tushuntirib bering.

Daftar ikki qismdan iborat. Har bir vazifani bajarishga 40 daqiqadan vaqt ajratiladi. Har bir vazifaning o'rtasida kichik tanaffus beriladi.

Hamma savollarga imkon qadar yaxshiroq javob berishga harakat qiling. Agar siz birorta savolga javob bera olmasangiz, keyingisiga o'tishingiz mumkin.

To'xtang

O'qituvchining ruxsatisiz
navbatdagi sahifani ochmang.

TOMDAGI GULLAR

Ingibord Sigurdardottir

Men bilgan bir keksa buvi haqida sizga gapirib bersam bo‘ladimi?

Aslida, bu g‘alati qariya ayol kuch-g‘ayratga to‘la. Uning haqiqiy ismi – Gunniona, lekin men uni Gunn buvi deb atayman.

U bizning shaharga ko‘chib kelguniga qadar, qishloqda yashar edi. Uning qishloqdagi uyi o‘yinchoq uychaga o‘xshar edi. Uning mittigina derazachalari bo‘lib, tomida esa maysalar ko‘karardi. Shuningdek, tomda gullar ham o‘sar edi.

Gunn buvi o‘z uyida yolg‘iz yashar, lekin u o‘zini yolg‘iz his etmas edi. Chunki uning boshqa hamrohlari: igir, yettita tovuq, ikkita qo‘y va mushugi bor edi.

Kunlarning birida Gunn buvi betob bo'lib qoldi.

– Sizda hech qanday jiddiy muammo yo'q, biroq shaharga ko'chib borishin giz kerak. Bu yerda butunlay yolg'iz yashash unchalik ham to'g'ri emas. Misol uchun, siz hovlida yiqilib tushsangiz va oyog'ingizni sindirsangiz, sigiringiz meni chaqirib bera olmaydi-ku, – dedi shifokor.

– O'zimga g'amxo'rlik qila olaman! – javob berdi Gunn buvi. Lekin keyin «Balki, shaharda yashash qiziqarliroqdir», – deb o'ylab qoldi.

– Yaxshi! – dedi u birdan, men shaharga ko'chib boraman!

Tez orada u tomorqasini sotib, bizning ko'p qavatli uydan xonadon sotib oldi.

Ammo u o'z jonivorlarini nima ham qila olardi? Ularni o'zi bilan shaharga olib keta olmaydi-ku, to'g'rimi? Baxtiga, qo'shnilar jonivorlariga qarab turishga bajonidil rozi bo'lishdi. Shunday bo'lsa-da, Gunn buviga do'stlari-jonivorlaridan ayrilish juda qiyin bo'ldi. Buni o'ylab, uning kayfiyati shunday tushib ketdiki, oxir-oqibat, Robert degan mushugini o'zi bilan olishga qaror qildi.

Gunn buvi hamma narsalarini yuk mashinasiga ortib, birpasda o'zining yangi uyi tomon yo'lga tushdi. U juda hayajonlanar va shaharni tezroq ko'rishni orzu qilar edi.

Men ham hayajonlanib, uyimiz ro'parasiga kim ko'chib kelishini sabrsizlik bilan kutar edim. Balki, u men bilan birga o'ynaydigan bolakaydir. Biroq u Gunn buvi bo'lib chiqdi. Yaxshi, har holda uning mushugi borku.

O'z uyini ko'rib chiqqan Gunn buvi unchalik ham xursand bo'lmadi.

Axir bu dahshat! – dedi u.

– Devorlari biram tekis va oppoq. Bu derazalarga qarang, ular haddan ziyod katta! Keyin u jim bo'lib qoldi.

– Men uyimga qaytaman! – dedi u va eshik tomon yo'l oldi. U birdan qichqirib yubordi, uning mushugi Robert derazadan sakragan edi.

– Tashvishlanmang, – dedim men tezda, – u shunchaki ayvonga sakradi. Qarang! Gunn buvi ayvonga yugurib chiqdi. U yerga yetib borganda esa Robertni unutdi.

Ayvon juda katta bo'lib, uzoqdan tog'lar va hatto dengizning bir bo'lagi ham ko'rinib turar edi. Gunn buvi uylarning tomlarini ko'rish uchun emas, balki faqat tog'lar va osmonni tomosha qilish uchun balandga cho'zildi. Shundan keyingina u qolishga qaror qildi.

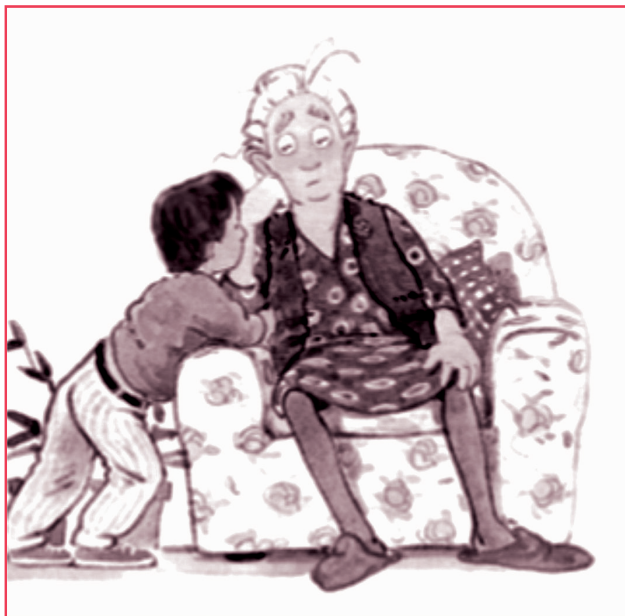
Lekin ertasi kuni unga buyumlarini joylashtirish uchun yordam bergani kelganimda, u hali ham xafa ko'rinardi.

– Jonivorlaringiz siz bilan birga bo'lmagani uchun xafamisiz?, – qiziqdim men. – Ha, men ularni sog'indim, – deb xo'rsindi u.

– Unday bo'lsa, nima uchun ularni olib kelmaysiz? – deb so'radim.

Gunn buvi menga ko'z qisib, ayyorlik bilan jilmayib qo'ydi.

Ertasi kuni undan xabar olish uchun kelganimda, uyda hech kim yo'q edi. Gunn buvi avtobusda qishloqqa yo'l olgandi.

Kechasi zinapoyadan kelgan qoqolagan baland tovushdan uyg'onib ketdim. Bu nima bo'lishi mumkin? E, ha! Tovuqlar! Ehtimol, ular liftda yurishdan qo'rqishar?

Ertasi kuni men Gunn buviga tovuqlarga don berishda yordamlashdim.

– Men o'zimni go'yoki uyga qaytib kelganday his qilyapman, – derdi u.

– Tovuqlarim atrofimda qoqolashadi, agar yaxshilab qarasang, men ko'rib turgan tog'lar bu o'sha o'zimning tomorqam yaqinidagi

tog'lar ekanini tasavvur qilish mumkin. Lekin menga yer va o'tlarning hidi yetishmayapti. To'satdan, u ko'zlarini katta-katta ochib, qaddini rosladi. Gunn buvi qandaydir yangilik o'ylab topgandi.

– Eshit, – dedi u – seningcha, agar tomda o'tlar o'ssa, ajoyib bo'lasmidi?

– Ertaga do'konga borishimizga to'g'ri keladi, deb o'ylayman.

Biz shunday ham qildik.

Uyga qaytgach, Gunn buvi uyning tomiga chim bo'laklarini yotqizdi. U

ehtiyotkorlik bilan chim bo'laklarini yoyib, tushib ketmasligi uchun mahkamladi.

Ana endi Gunn buvining ko'ngli biroz ko'tarildi. U shaharda o'zi uchun qishloq manzarasiga o'xshash burchak yaratdi. Hozir u tomdagi tomorqasini xuddi eski tomorqasiday yaxshi ko'radi. Tomda yana gullar ham o'smoqda.

Gunn buvi men taniydigan odamlarning birortasiga ham o'xshamaydi. U hamma narsani qila oladi! Hozir uni faqat bir narsa xavotirga solmoqda. Liftga sigirni kirgizishni eplay olarmikan?

To'xtang

O'qituvchining ruxsatisiz
navbatdagi sahifani ochmang.

Savollar: Tomdagi gullar

1. Bu voqea kim tomonidan hikoya qilingan?

- (A) Buvi.
- (B) Yosh bola.
- (C) Shifokor.
- (D) Fermer.

2. Ushbu uylarning qaysi biri boshqalariga nisbatan Gunn buvining qishloqdagi uyiga ko'proq o'xshaydi?

3. Nima uchun shifokor Gunn buvining shaharga ko'chib kelishi kerakligi haqidagi qarorga keldi?

- (A) Chunki do'stlarisiz va yolg'iz edi.
- (B) Chunki u yerda qarindoshlari bilan yashashi mumkin.
- (C) Chunki endi u o'z jonivorlariga g'amxo'rlik qila olmas edi.
- (D) Chunki zarurat tug'lsa, kimdir unga g'amxo'rlik qilishi mumkin.

4. Gunn buvi shaharga ko'chib kelganida uning jonivorlariga qarab turishga kim rozi bo'ldi?

- (A) Qo'shnilar.
- (B) Shifokor.
- (C) Gunn buvining oilasi.
- (D) Robert.

5. Gunn buviga yangi uyning devor va derazalari yoqmadi. Yana nima sababdan o'zini baxtiyor his qila olmadi?

- (A) U kasal edi.
- (B) U mushugini sog'inar edi.
- (C) Unga ayvon yoqmadi.
- (D) U qishloqdagi uyini sog'inar edi.

6. Mushuk derazadan sakraganda Gunn buvi nima uchun qichqirib yubordi?

7. 6. Ayvonga chiqqan Gunn buvi uylarning tomlarini ko'rish uchun emas, balki faqat tog'lar va osmonni tomosha qilish uchun balandga cho'zildi. Nima uchun u bunday qildi?

-
8. Hikoyada Gunn buvining rasmi tasvirlangan joyni toping. Nima uchun Gunn buvi bolakayga ko'zini qisdi va ayyorlik bilan jilmayib qo'ydi?

-
9. Gunn buvi yangi uyda o'zini o'z uyidagidek his qilishi uchun nimalar qildi? Ikkita misol keltiring.

-
10. Hikoyaning so'nggida yangi uyda Gunn buvi o'zini qanday his qildi?

-
11. Nima uchun hikoyaning oxirgi jumlasida «Liftga sigirni kirgizishni eplay olarmikan?» degan savol keltirilgandi?

- (A) Hikoyani yanada zavqliroq qilish uchun.
- (B) Hikoyaning axloqiy tomonini tushuntirish uchun.
- (C) Hikoyani ishonarli qilish uchun.
- (D) Kitobxonga nima bo'lganini tushunishga yordam berish uchun.

12. Gunn buvi birinchi marta uyiga ko'chib kelganida va hikoyaning oxirida bolada buviga nisbatan qanday his-tuyg'ular kuzatildi? O'qiganlaringizdan foydalanib, bolaning his-tuyg'ularini ifodalang va uning his-tuyg'ulari nima uchun o'zgarganligini tushuntiring.

13. Ushbu hikoyadan nimani bilib olish mumkin?

- Ⓐ Keksalar yangi joyga ko'chib o'tishganda hech qachon baxtli bo'lmaydi.
- Ⓑ Agar qadrli bo'lgan narsani olsagina, yangi joyda o'zining uyidagidek his qilishi mumkin.
- Ⓒ Hattoki hayvonlar shovqin qilsa ham, ular bilan yashashga ko'nikish mumkin.
- Ⓓ Bolalar va keksalar yaxshi do'st bo'la olishmaydi.

To'xtang

O'qituvchining ruxsatisiz
navbatdagi sahifani ochmang.

Kapalak qurtining chiroyli kapalakka aylanishi

Deborah Heiligman tomonidan yozilgan

Bari Veisman tomonidan tasvirlangan

Bir kuni o'qituvchimiz banka ichiga solingan kapalak qurtini maktabga olib keldi. U yashil barglarni yeyayotgan edi. Bu kichkina kapalak qurti kapalakka aylanish arafasida edi. Kapalak qurtlari, odatda, ochiq havoda kapalaklarga aylanadi. Ammo biz kapalak qurtini chiroyli kapalakka aylanishini sinfxonamizning o'zida tomosha qildik.

-
1. O'qituvchi bolalarga kapalak qurtini ko'rsatganida, u nima yeyayotgan edi?

-
2. Bolalar kapalak qurtining kapalakka aylanishini qayerda tomosha qilishdi?

O'qituvchimiz bizga kapalak qurtini avvaliga mayda tuxumda bo'lganini aytdi. Ona kapalak tuxumni barg ustiga qo'ydi. Ona kapalak ular yeydigan o'simlik bargini tanladi. Kapalak qurti tuxumdan chiqqanida, u och edi. U o'zining tuxum qobig'ini o'zi yedi! Keyin u darhol yashil o'simliklarni yeya boshladi.

Kapalak qurtining o'sishi uchun uning yagona vazifasi - bu oziqlanish edi. U kundan-kunga kattalashdi. Kapalak qurti 12 kun davomida oziqlandi va o'sdi.

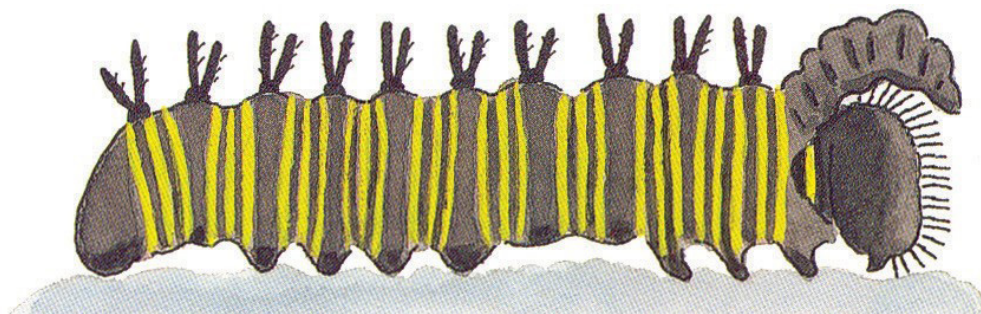
3. Nima uchun tuxum barg ustida bo'lishi kerak edi?

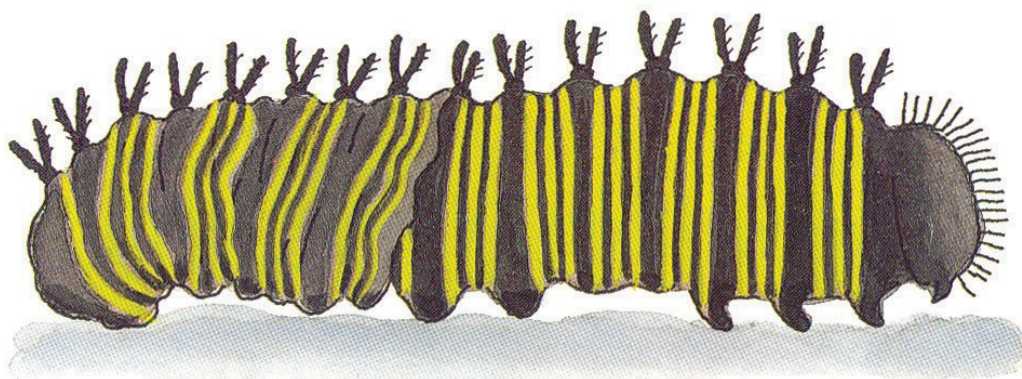
4. Kapalak qurti tuxumdan chiqqanida birinchi bo'lib nima qildi?

- Ⓐ barg tanladi
- Ⓑ o'zining tuxum qobig'ini yedi
- Ⓒ yashil o'simliklarni iste'mol qildi
- Ⓓ tuxum qo'ydi

Bizning terimiz biz bilan birga o'sadi. Ammo kapalak qurtining terisi o'smaydi. Kapalak qurti terisiga sig'maydigan darajada kattalashganida, uning terisi orqa tomondan yorildi.

Kapalak qurti o'z terisidan chiqib ketadi. Uning ostida yangi teri bor edi. Bu - teri tashlash deb ataladi. Kapalak qurti terisini to'rt marta tashlaydi. Bir necha kundan so'ng bizning kapalak qurtimiz o'sishdan to'xtadi. Uning kattaligi deyarli mening kichkina barmog'imdek kelardi.

5. Kapalak qurtining terisi inson terisidan nimasi bilan farq qiladi?

- Ⓐ U o'smaydi.
- Ⓑ U kapalak qurti uchun juda katta.
- Ⓒ U bir necha kun davomida o'sadi.
- Ⓓ Kapalak qurti o'z terisida emaklay oladi.

6. Nima uchun kapalak qurti terisini tashlashi kerak edi?

- Ⓐ Uning terisi kichrayib qolgan edi.
- Ⓑ U och edi.
- Ⓒ U terisiga sig'may qolgan edi.
- Ⓓ Uning terisi juda eskirib qolgan edi.

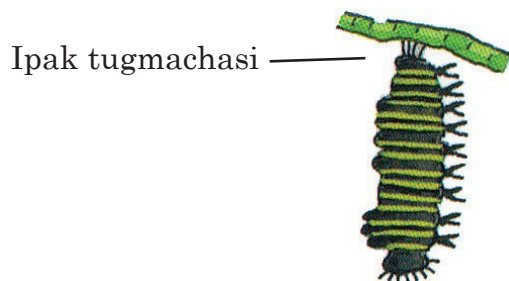
7. Kapalak qurti terisini necha marta tashladi?

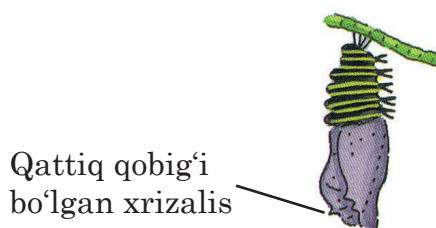
8. Kapalak qurti o'sishdan to'xtaganda, uning kattaligi qancha kelar edi?

Keyin bizning kapalak qurtimiz o'ziga xos uy qurdi. Avvaliga u ipak tugmachasini yasadi. Ushbu tugmachadan novdadan teskari osilib turish uchun foydalandi.

Keyin u oxirgi marta terisini tashladi. Bu safar u yangi teri o'rniga qattiq qobig'i bo'lgan xrizalis hosil qildi. Biz xrizalisni uzoq vaqt kuzatdik.

Har kuni qobiq bir xil ko'rinishga ega edi. Ammo qobiq ichida o'zgarishlar yuz berayotgan edi.

9. Kapalak qurti ipak tugmachasidan nima maqsadda foydalandi?

10. Qaysi soʻz sizga qattiq qobiq ichidagi xrizalis bilan nima sodir boʻlganligini aytib beradi?

- Ⓐ oʻzgarishlar
- Ⓑ tugma
- Ⓒ toʻkilmoq
- Ⓓ tomosha qilmoq

Biz kutdik va yana kutdik. Bir kuni kimdir “Qara!”-deb baqirdi. Qobiq yorilayotgan edi. Bu kapalak edi. Kapalagimiz nam va burishgan edi. Qanotlarini qoqqancha qobiqqa osilib turardi. Bu uning qanotlariga qon yubordi. Qanotlar yoyildi va quridi. Tez orada bizning kapalagimiz uchishga tayyor bo‘ldi.

11. Qobiqdan nima chiqdi?

- Ⓐ yashil barg
- Ⓑ yangi kapalak qurti
- Ⓒ kichkina tuxum
- Ⓓ kapalak

12. Kapalak qanotlariga qanday qilib qon yubordi?

- Ⓐ ularni quritish orqali
- Ⓑ qanotlarini qoqish orqali
- Ⓒ ularni choʻzish orqali
- Ⓓ ularni burishtirish orqali

Bizning kapalagimiz banka ichida qola olmadi. U gullar, o'tlar va daraxtlar bilan ochiq havoda bo'lishi kerak edi. Biz kapalakning gulga qo'nishini tomosha qildik. U uzun va o'ralgan naychasi orqali gulning nektarini so'rdi. Ehtimol, bu urg'ochi kapalak edi. Ehtimol bir kuni u ham barg ustiga tuxum qo'yar.

13. Nima uchun kapalak banka ichida qola olmadi?

- Ⓐ Ular kapalakni boshqa ko'rishni xohlamadilar.
- Ⓑ Ular boshqa kapalak qurtini olib kelishni xohlashdi.
- Ⓒ U bankaga sig'may qolgan edi.
- Ⓓ U ochiq havoda bo'lishi kerak edi.

14. Kapalak qanday qilib gul nektarini oldi?

- Ⓐ gullar va o'tlarni yedi
- Ⓑ yashil barglarni chaynadi
- Ⓒ uzun naychasi orqali so'rib oldi
- Ⓓ qanotlarini keng yoydi

15. Kapalak qurti chiroyli kapalakka aylanishi uchun nimalar sodir bo'lganini raqamlar bilan ketma-ketlikda joylashtiring. 1 raqami siz uchun qo'yilgan.

_____ Kapalak qurti qattiq qobiq hosil qiladi.

__1__ Kapalak qurti oziqlanadi va o'sadi.

_____ Kapalak qanotlarini qoqadi.

_____ Xrizalisning qobig'i yorilib ketadi.

16. Matnni chuqur o'ylab ko'ring. O'qituvchi sinfga kapalak qurtini nima uchun olib keldi deb o'ylaysiz?

To'xtang

O'qituvchining ruxsatisiz
navbatdagi sahifani ochmang.

“Tomdagi gullar” matnini o‘qish sizga qanchalik yoqdi?

*Faqat **bitta** aylanani bo‘yang.*

Menga juda yoqdi----- ☐

Menga biroz yoqdi----- ☐

Menga unchalik yoqmadi ----- ☐

Menga umuman yoqmadi----- ☐

“Kapalak qurtining chiroyli kapalakka aylanishi” matnini o‘qish sizga qanchalik yoqdi?

*Faqat **bitta** aylanani bo‘yang.*

Menga juda yoqdi----- ☐

Menga biroz yoqdi----- ☐

Menga unchalik yoqmadi ----- ☐

Menga umuman yoqmadi----- ☐

